

<http://artnodes.uoc.edu>

EDITORIAL

Back to the Future.

O la perpètua nostàlgia de futur

Segurament és simptomàtica l'aparició de relats sobre l'avenir i els futurs especulatius en moments de crisi... I també ho és, segurament, la mirada cap al passat en forma de nostàlgia, l'apologia de la ruïna o l'arqueologia de la utopia. A través de la idea de futur àmplia i de l'interès per la futurologia actual, podem discernir la potencialitat del «possible» o dels passats imaginaris com a lloc per a la reflexió crítica. Un exercici interessant, llavors, és plantejar els vincles que s'estableixen entre el passat i el futur com a fenomen que apareix amb força a partir de la Modernitat. Avui aquests túnels del temps tornen a travessar molts fenòmens, tant en l'acadèmia com en l'aspecte social, en les pràctiques artístiques i mediàtiques. En aquest número d'*Artnodes* s'explica com se sostenen aquestes futurologies en algunes manifestacions artístiques i socials. Frequentment trobem productes que, en especular sobre possibles mons, assenyalen futurs distòpics on els excessos de la tecnociència ens ofereixen un ordre social sotmès gairebé sempre a formes d'autoritarisme noves i envoltat del caos del desastre ecològic. Altres vegades, emergeix el mite del triomf sobre la mort i la manipulació genètica per donar lloc a preguntes de tipus ètic. No hi ha res de nou sota el sol, la pulsio per a pensar el futur a través de la nostra capacitat per explotar la naturalesa material o humana es representa avui com a conseqüència catastròfica del nostre present. Costa de trobar imaginaris d'un món més feliç i just, tema que precisament es va convertir en un gènere literari en novel·les com ara la d'Edward Bellamy *Looking Backward* (1888), curiosament titllades d'*utopian romanticism*. Seguint la petja de la ciència ficció i de les narratives del futur, es continuen produint abundants manifestacions televisives de la distòpia, com les sèries *Black Mirror*, la brasilera *3%* o la recentment estrenada *The Handmaid's Tale*, basada en l'homònim de Margaret Atwood (1985), una autora vinculada a la ficció especulativa. En aquest sentit, el gènere i les elucubracions s'expandeixen de manera exponencial, bé a través de nous senders, com el transhumanisme, bé des de la preeminència de la posició feminista per parlar de les nostres opressions actuals i futures.

Però, què en va quedar, de l'utopisme romàntic? Què hi ha de nou, avui, en aquesta actualització perpètua del mite frankensteinià, que va emergir a mitjan segle XIX i què retorna? És, potser, la mirada al passat en clau de futur? Davant la proximitat d'aquest futur, és la nostra aproximació real i temporal a les premonicions de la distòpia el que causa més por... Però potser aquí tenen alguna cosa a aportar l'aparició sobtada de la nostàlgia i el gust per reactualitzar el passat. Juntament amb els nombrosos relats d'un avenir imaginat, sorgeixen també regressions al que van ser les promeses del segle XX; tornem a paisatges que avui apareixen com a les noves ruïnes. Davant d'aquesta nostàlgia, ens preguntem què és el que motiva la nostra relació amb el temps i com n'és, de rellevant, per a nosaltres aquest.

Ana Rodríguez Granell
 Professora dels Estudis d'Arts i Humanitats de la UOC
 Directora executiva d'*Artnodes*

<<http://dx.doi.org/10.7238/a.v0i19.3120>>